

KÜRESELLEŞME – YERELLEŞME EKSENİNDE BİR ÖRNEK: ADA: ZOMBİLERİN DÜĞÜNÜ

Dr. Gizem ŞİMŞEK

Istanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Türkiye
g.simsek@iku.edu.tr

ABSTRACT

Political and current events effect society causing changes and transformations in social awareness. To this end, all kinds of changes and transformations reflect on art which is the mirror of society. Cinema which is the seventh form of art is also effected in time either as development or regression. Therefore, the effects of globalization that commenced after the 2nd World War has also reflected on cinema. The reflections of anxiety in mankind that occurred after the atom bomb was dropped on Japan have first materialized with the increase of doomsday related movies. This type of horror cinema defined by movie critic Charles Derry as doomsday movies generally involves mutated creatures such as fish, birds or humans. The appearance of doomsday related movies depends on social anxieties. Zombie movies which have appeared due to social anxieties and spread in the context of globalization can be seen in almost all countries. Even though the Haiti based zombie concept was present prior to the 2nd World War, it transformed into a different concept after the atom bomb was dropped due to the nuclear and radioactive threats and its cinematic representation has thus evolved. Today, when all concepts and movements roam freely from country to country in the context of globalization, the zombie concept has entered our cinema with the movie “*The Zombie Wedding*” (2010, Directed by: Murat Emir Eren, Talip Ertürk). In this study, first the concept of zombies will be defined and the cliches of zombie horror movies will be mentioned. Afterwards the first Turkish zombie movie “*The Zombie Wedding*” will be analyzed by making use of critical and semiotic theories and its indicators specific to the Turkish society will be emphasized.

Keywords: Globalization, vernacular, horror cinema, zombie

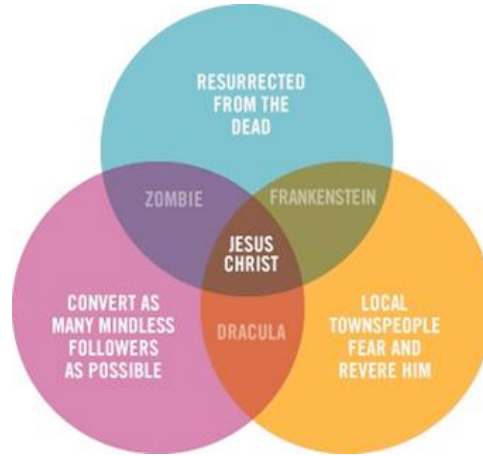
GİRİŞ

Siyasi, politik ve gündeme dair olaylar toplumu etkilemekte, toplumsal bilinçte değişim ve dönüşümler yaşanmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda toplumda yaşanan her türlü değişim ve dönüşüm, toplumun aynası durumundaki sanata da yansımaktadır. Yedinci sanat dalı olan sinema, zaman içerisinde ilerleme ya da gerilemeler bazında değişime ve dönüşüme uğramaktadır. Dolayısıyla II. Dünya Savaşı sonrası başlayan küreselleşme sürecinin etkileri sinemaya da yansımıştır. Japonya’ya atom bombasının atılması sonrasında insanlarda oluşan kaygının yansımaları sinemada kıyamet kavramına ilişkin filmlerin artışıyla somutlanmıştır. Sinema eleştirmeni Charles Derry’nin kıyamet filmleri olarak tanımladığı bu korku sineması türü, genellikle mutasyona uğramış balık, kuş, insan gibi yaratıkları konu almaktadır. Kıyamet filmlerinin ortaya çıkma nedenleri toplumsal kaygılara dayanmaktadır. Toplumsal kaygılar nedeniyle ortaya çıkan ve küreselleşme bağlamında yayılan zombi filmleri neredeyse her ülke sinemasında bulunmaktadır. Haiti kökenli zombi kavramı II. Dünya Savaşı öncesinde sinemada yer alıyor olsa da, II. Dünya Savaşı’nda atom bombasının atılmasıyla oluşan nükleer ve radyoaktif tehlikelerin yarattığı kaygıyla başka bir kavrama dönüşmüş ve sinemada temsili de değişmiştir. Küreselleşme bağlamında tüm kavramların ve akımların ülke ülke dolaştığı günümüzde ülkemiz sinemasına zombi kavramı “*Ada: Zombilerin Düğünü*” filmiyle girmiştir. Bu çalışmada öncelikle zombi kavramının tanımı ve zombi türü korku filmlerinin klişelerinden bahsedilecektir. Daha sonra ise ilk Türk zombi filmi olan “*Ada: Zombilerin Düğünü*” (2010, Yön: Murat Emir Eren, Talip Ertürk) eleştirel ve göstergebilimsel kuramlardan faydalanılarak çözümlenecek ve yerellik taşıyan Türk toplumuna özgü göstergeleri irdelenecektir.

KORKU SINEMASI VE ZOMBİ

Zombi kavramını Frankenstein, vampir, kurt adam gibi diğer film canavarlarından farklı kılan özellik; diğer kavramların Gotik Edebiyat’tan sinemaya uyarlanmasına rağmen zombi

kavramının Haiti folklöründen besleniyor olmasıdır. Diyagramdan da görüleceği gibi diğer canavarlarla ortak paydalarda buluşan noktaları bulunuyor olsa da, her bir canavar gibi zombilerin de ayırt edici bazı özellikleri bulunmaktadır. (Strohecker, 2012) Yürüyen ölüler olarak da adlandırılan zombiler nedense korku sinemasının üvey evlatlarından sayılmıştır. 1931-1984 yılları arasını kapsayan bir araştırma tüm korku filmlerinin yalnızca yüzde beşinde zombilerin yer aldığını ortaya koymuş, son 15-20 yılda bu oran daha da düşmüş durumdadır. Bunun sebeplerinden biri de, vampirlerle ya da diğer korku karakterleriyle karşılaştırıldığında bu iğrenç mahlukların pek erotize edilmeye elverişli figürler olmaması olabilir.(Özkaracalar, 2007, s. 507)

Resim 1: Filmlerde yer alan zombi türleri diyagramı

(<http://thesocietypages.org/cyborgology/2012/02/27/the-zombie-in-film-full-essay-parts-i-ii-and-iii/>)

Zombi sözcüğü, daha çok Haiti’de yaygın olan voodoo kültürüne ait bir inanç biçimini yansıtmakla birlikte öldükten sonra yeniden dirilmeyi kapsamaktadır. Voodoo inancına göre öldükten sonra dirilen kişi aynı zamanda bir cadının kontrolü altında bulunmaktadır. Bu inanç, popüler kültürde, özellikle B sınıfı korku filmlerinde, yaşayan-ölü yani zombie olarak nitelik değiştirmiştir. Zombi, kısmen çürümüş, konuşma dili çok basit, sık sık aynı kısa cümleyi tekrarlayan, akıldan ve bilinçten yoksun, tek amacı yaşayanların etini yemek olan bir varlıktır. İlk zombie filmi, 1932 yılında Amerika’da çekilen ve zombie rolünde Bela Lugosi’nin yer aldığı 67 dakikalık “*White Zombie*” adlı filmidir. (Akbulut, 2012, s.97)

İlk çekilen zombi filmlerinde beyni kontrol altına alınmış canavarlarken zaman içerisinde et yiyici yaşayan ölülere daha sonra ise virüs kapmış insanlara dönüşmüşlerdir. Bu dönüşümün temel nedeni küreselleşme bağlamında II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan nükleer patlamanın bireyler üzerinde yarattığı kaygıdır. Amerikan izleyicisinin içinde bulunduğu soğuk savaş atmosferiyle bağlantılı olarak “Ya olursa?” endişesiyle oluşturulan bu filmlerin etkisi voodoo temelli açıklamalara sahip zombi filmlerinden daha etkili olmuştur (Beyit, 2000, s.12). Eleştirmenlere göre bu film aynı zamanda Amerikan muhafazakarlığına karşı yapılmış en radikal filmlerden biridir. (Ryan vd, 1997, s.266)

Amerikan korku sinemasının ideolojisinde yer almasının nedenleri arasında ise yine din yani Hıristiyanlık bulunmaktadır. Ölünün dirilişi Batı kültüründe bilindik bir hikaye olarak öncelikle İncil’de “Lazarus’un dirilişi” olarak geçmektedir. Zombi ve Lazarus iki efsanede birbirine benzer şekilde dirilme özelliği göstermektedirler.(Thomas, 2010, s.3) Yaşayan ölüler ve zombi kavramları aynı zamanda İncil’de geçen kıyametin alametleri olarak bilinen ölülerin uyanışını da simgelemektedir.

ZOMBİ NEDİR?

Zombi, Afro-Karayip ruhani inanç sistemlerinde ölümsüz bir insandır. Bu folklorik zombiler, doğüstü güçler ve şamanistik hekimliği aracılığıyla, yaşayanlar arasında korku yaratmak amacı ile ölü insan bedenlerinin yeniden canlandırılması ile oluşturulmuştur.

Kanadalı etnobotanist Wade Davis, 1982 yılında Haiti'ye gitmiş ve orada yaptığı araştırmalar sonucunda, yaşayan bir insanın iki özel tür tozu almasıyla bir zombiye dönüştürülebileceğini iddia etmiştir. (Guercio, 1986, s.33) Birincisi *coup de poudre* içerisinde bulunan tetrodotoksin maddesi nedeniyle ölü benzeri duruma neden olmaktadır. Tetrodotoksin Japonların yemek zevkini oluşturan, fugu ya da kirpi balığı içinde bulunan zehirli toksin ile aynı özelliklere sahiptir. Öldürücü etkisi olan bu maddenin 1 mg'lık dozu insanı günlerce bilinci açık olmasına rağmen, yarı ölü bir durumda bırakabilmektedir. İkincisi ise *bokor* adı verilen insanı bilinçsiz ve kendi istemi dışında hareket eden zombi benzeri bir duruma sokmasıyla bilinen bir tozdur. (Morris, 2011, s.53)

Filmlerdeki zombi kavramı ise bu folklorik efsanenin çok uzağında, tamamen hayal ürünü olup bir kıyamet teorisi olarak senaristler ve yazarlar tarafından ortaya atılmıştır. 1968 yılında George A. Romero'nun üçleme şeklinde çektiği "*The Night Of The Living Dead*" ile başlayan zombi filmlerinden sonra virüs kapmış insanlara dönüşen zombi karakteri, korku türünün yeni bir alt türü olarak geliştirilmeye başlanmıştır. Korku filmleri olarak başlayan bu alt tür zamanla korku / komedi tarzında ürünlerle yelpazesini genişletmiştir.

Sinema tarihçisi ve eleştirmeni Giovanni Scognamillo, korku ustası Clive Baker'dan şöyle aktarıyor: "*Zombiler değişik bir tür çürümüş et. Her şeyden önce, beyinsiz, akılsız oluyorlar ve akılsız olan da beni dehşete düşürür.*" (Scognamillo, 2006, s.89)

ZOMBİ FİMLERİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ (KLİŞELERİ)

Romero'nun "*The Night Of The Living Dead*" (1968, Yön: George Romero) filmiyle başlayan zombi türü korku filmlerinde aşağıda yer alan belli kriterlerin mutlaka bulunduğu görülmektedir:

- 1) Sebep: Virüs, radyoaktivite ya da uzaydan gelen bir beyin kontrolü çerçevesinde zombiler var olur,
- 2) Sebepleri doğrultusunda ya ölüyken dirilen cesetlerdir ya da diriye ısırlıma ya da virüs, radyoaktivite gibi nedenlerle ölen insanlardan oluşurlar,
- 3) Bir grup insan bu dönüşüme uğramaz ve kalabalık zombi grubundan kaçmaya çalışırlar,
- 4) Zombi grubu kaçan insan grubundan kalabalıktır,
- 5) Bu kalabalık zombi grubu ile dönüşüme uğramamış insan grubunun çatışması filmin temelini oluşturur,
- 6) Filmlerdeki zombi kavramına göre zombiler öldükten sonra dirilir ve sadece beyin fonksiyonları et ihtiyacını gidermeye programlanır. Zombileri öldürmek için kafa bölgesine sert bir vuruş yapmak yeterlidir. (Binici, 2010, <http://www.bakiniz.com/murat-emir-eren-talip-erturk-video-roportaj/>)

Bir grup insan nedeni anlaşılabilen bir nedenle zombiye dönüşmüş insan kalabalığının içerisinde kendisini bulur ve zombiye dönüşmemek, hayatta kalmak için yaşam savaşı verir.(Grahame-Smith, 2007, s.109) Romero'nun "*The Night Of The Living Dead*" (1968, Yön: George Romero) filmiyle başlayan bu klişe birçok ülke sinemasında ve Hollywood'da sayısız örneklerle güçlendirilmiştir. Romero'nun bu filmi aynı zamanda canlı yamyamlık sahnelerini temsil eden ve aynı zamanda sert bir siyasi mesaj içeren bağımsız korku akımının başlangıcını imgeleyen film olma özelliğine de sahiptir. (Odell, 2011, s.113) Korku filmleri olarak başlayan bu alt tür zamanla korku / komedi türünde de örnekler vermeye başlamıştır.

ADA: ZOMBİLERİN DÜĞÜNÜ

Zombi filmlerinin ülkemizdeki tek örneği ise “*Ada: Zombilerin Düğünü*” 2010, Yön: Murat Emir Eren, Talip Ertürk) filmidir. İlk Türk zombi filmi korku / komedi türünde çekilmiştir. Film 3’ü kadın, 4’ü erkek olmak üzere 7 gencin arkadaşlarının düğünü için Büyükkada’ya gitmeleri ve o sırada düğünün zombiler tarafından basılması üzerine kurulmuştur. Akşam saat 17:00’den ertesi sabah saat 06:00’ya kadar süren bir zamanı anlatmaktadır.

Filmin ilk 20 dakikasında grup içerisinde çeşitli dinamikler kurulmakta ve ilk zombinin görünmesiyle birlikte, bu dinamikler hiç kurulmamış gibi bir anda dağılmaktadır. Finale geldiğinde ise olaylar ve dinamikler bir yere bağlanmamaktadır. Zaten zombiler görünür görünmez başta kurulan grup dağılmakta, film de tamamen öznel kameradan çekildiğinden diğer grup da filmin sonuna kadar görülememektedir.

Filmin ilk sahnesi taksiiyle Kadıköy İskelesi’ne gidiş ile başlamaktadır. Vapurda da devam eden çekimler sırasında karakterlerin tanıtımı sürmektedir. Adaya gelinir, nikah kıyılıp, eğlenceye geçilir. Düğün sırasında geleneksel halay çekme sırasında zombi istilası başlar. Bu karışıklıkla beraber grup üyeleri, iki sevgili ve bir kadın (üçlü) ve 1’i kadın 3 erkek olmak (dörtlü) üzere 2 grup olarak adaya dağılır.

Düğünü ve dolayısıyla filmi çekmekte olan, film boyunca neredeyse hiç görmediğimiz ancak onun gözünden olaylara baktığımız dörtlü gruptaki kameraman bir kenara saklanarak karşısına çıkan bir zombiyi öldürür, böylelikle izleyiciler bir zombi filmi içerisinde olduklarını anlarlar. Zombileri kontrol altına almak adına gelen polisler zombiler tarafından parçalanır; böylelikle otoritenin çöküşü gösterilerek grubun yaşamının kendi ellerinde olduğu izlenimi verilmiştir. İskeledeki son vapurun da kalkma görüntüsü sonrasında zombilerle adada mahsur kaldıklarının altı çizilmiş, böylelikle film başlamıştır. Cep telefonları yoluyla ayrı düştükleri arkadaşlarına ulaşan dörtlü grup üyeleri, onlarla buluşmak üzere düğünün yapıldığı otele geri dönmek üzere yola çıkarlar. Bu sırada ormandan ve mezarlıktan geçmeleri gerekmektedir. Bu sahnelerde genellikle kamera gece görüşü konumundadır.

Ormanda yürürlerken helikopter sesi duyarlar. Helikopterden yapılan anonsa göre sabah 6’ya değin ortalık yatışana, önlemler alınana değin saklanmaları gerekmektedir. Kurtarma ekibi sabah saat 06:00’da iskelede olacaktır.

Grup üyeleri başlarına gelen bu olay hakkında fikir yürütürlerken düşündükleri olası durumlar; sahte rakı, hap, kalitesiz kömür dumanı, içerisinde cıva bulunduğu gerekçesiyle midye gibi nedenlerle delirmiş insanlar ya da zombi istilasıdır. Zombi istilası düşüncesine hiçbiri inanmak istemez.

Ormanda zombi saldırısına uğrayan grup viran durumda bir çay bahçesine ulaşır. Ancak grup üyelerinden biri zombi tarafından ısırılır. Bu sahneye değin etrafta birçok zombi görülmektedir ancak bu zombiler aynı zamanda güldürücüdür. Elinde çay tepsisiyle zombiye dönüşmüş olan yaratık, saldırırken çay tepsisiyle ilerlemekte bu da güldürü unsuru olarak algılanmasını sağlamaktadır. Bu sahne diğer sahnelere oranla daha ışıklı bir ortamda çekilmiştir, böylelikle grubun çatışmada olduğu kalabalığın zombiler olduğu izleyiciye çaycı zombi üzerinden verilmiştir.

Çay bahçesinden ayrılan grup üyeleri yolu kısaltmak amacıyla korkuyor olsalar da mezarlıktan geçmek zorunda kalırlar. Mezarlıkta yaşlı bir meczupla karşılaşırlar. Yaşlı meczubu konuk oyuncu Nihat İleri canlandırmaktadır. Adamın bankta sigara içerek “*Hanıma bir bakayım dedim. Yerinde duruyor mu diye*” sözüyle ürken grup üyeleri hızlanarak mezarlıktan çıkar ve otele ulaşırlar.

Otel bahçesi cesetlerle dolu, kan içerisinde ve viran bir durumdadır. Yaralanan grup üyesini otelin lobisinde bulunan boş odada bir koltuğa oturturlar, diğerlerini bulduktan sonra onu geri alacakları üzerine anlaşarak otelde arkadaşlarını aramaya başlarlar.

Otel odalarını tek tek gezmeye başlayan geriye kalan grup üyeleri ışık yanan bir oda görür, kapısını çalarlar ardından kapı açılmayınca kapıyı kırarak içeri girerler. İçeride düğün sırasında gördükleri bir kadınla karşılaşır. Girdikleri odada televizyonu açıp birşeyler öğrenmeye çalışırlar. Odada buldukları kadın da arkadaşlarını bulma çalışmalarına katılır. Bu sırada bir odadan çıkan zombi grup üyelerinden bir kız yakalar. Arada çıkan çatışmanın arasına konuk oyuncu Taner Birsal girer. Elinde tüfekte ava çıkmış bir kişiyi canlandırmaktadır.

Sonraki sahne avcının evinde başlamaktadır. Evde avcı, avcının karısı, grubun kaybolan erkek üyesi, otelde buldukları kız ve kameraman ile kameramanın hep yanında olan erkek karakter oturmaktadır. Bu sırada kaybolan diğer iki kadına ne olduğu hakkında bilgi verilmez. Kameraman evde dolaşırken bir odada gruptaki kaybolan iki kadın karakterden birini zombiye dönüşmüş olarak görür. Hemen ardında avcı araya girerek kapıyı kapatır ve kilitler. Bu arada odadaki sevgililerini kaybetmiş iki erkek karakter üzgün, öfkeli bir şekilde lanetler ederek tartışmaktadırlar. Avcı araya girerek kavgayı yatıştırır. Kameramanın bir sonraki açılışında avcı ayırdığı iki gencin arasında oturmakta, hep beraber rakı içmektedirler. İçkinin etkisiyle herşeyi bir kenara bırakıp futboldan söz etmeye başlarlar.

Kameramanın tekrar açılıp kapanmasıyla avcı görüntüye gelir. Pencereden dışarısını seyrederek kendisi açısından olayların nasıl geliştiğini anlatır. Kameraman avcının yönlendirmesiyle dışarıdaki kalabalık zombi grubunu görüntüye alır. Kalabalık olmalarının ve toplanmalarının nedeninin bir liderleri olduğu düşüncesiyle kalabalıktan kimin lider olabileceğini saptamaya çalışırlar. Bu sırada gözlerine tanıdık gelen bir yüz takılır. Bu kişinin bir aktör olduğu konusunda fikir birliğine varırlar. Onlara tanıdık gelen bu yüz filme konuk oyuncu olarak katılan Cansel Elçin'dir. Cansel Elçin'i vururlarsa kalabalığın dağılacağı konusunda anlaşır. Tam bu sırada sabah ezanı okunmaya başlar. Ezanla beraber zombiler dağılırlar.

Kalabalığın dağılmasıyla sevgilisi zombiye dönüşmüş olarak içerde kilitli bulunan arkadaşları ve avcının karısı dışındakiler evden ayrılır ve otelin lobisinde yaralı olarak bıraktıkları arkadaşlarını almak üzere otele girerler. Ancak arkadaşları da zombiye dönüşmüştür. Otelde buldukları kız, zombiye dönüşmüş arkadaşlarını başından vurarak öldürür. İskeleye doğru yürümeye başladıkları sırada cami hoparlöründen duvarlara tırmanmayın lütfen anonsu yükselince, zombilerin ezan sesinden korktuklarından dolayı dağılmadıklarını, yeni kurbanlar bulmak için camiye doğru gitmiş olduklarını anlarlar. Yolda hem dinlenmek hem de saklanmak için mola verdikleri sırada sevgilisi zombiler tarafından kaçırılan genç adam, zombi olan sevgilisi tarafından parçalanır.

Geride sadece kameraman, avcı ve otelde buldukları kadın karakter kalırken, kalabalık bir zombi grubu ortaya çıkar, avcının mermileri bitmiştir, tüfegini yere atar. Zombiler avcıya saldırarak onu da yerler. Hava aydınlanmıştır. Hayatta kalan kadın ve kameraman sahile doğru koşmaya devam ederler, iskeleye ulaşırlar. Bu arada kameramanın şarjı bitmek üzeredir, sinyal vermeye başlar. Kalabalık zombi ordusu, peşlerinden iskeleye doğru gelmektedir. Önlerini kesmek için demir kapıyı kapatır ve iskeleye koşmaya devam ederler. İskeleye ve ufukta vapur gözükmemektedir. Arka planda dumanları tüten İstanbul görünmektedir. Kalan iki kahramanın çığlık sesleri yükselirken kameramanın görüntüsü gider.

FİLMİN AFİŞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Resim 2: “Ada: Zombilerin Düğünü” filminin afişi

<http://www.34beden.com/wp-content/uploads/2012/12/ada-zombilerin-dugunu1.jpg>

<http://janitschar-besiktas.blogspot.com/2010/04/ada-zombilerin-dugunu-2010.html>

Kendi kültüründen olmayı ya da kendisine yabancı olanı uyarlarken tercih edilen temel prensibi uygulayarak korku / komedi türünü tercih ediyor. (Danacı, 2011, s.241) Resim 2’de görülen ilk film afişi filmin korku / komedi türünde çekildiğinin altını çizerken, Resim 2’de görülen diğer afiş filmin korku filmi olduğunu düşündürmektedir. Ancak filmin sloganının ikinci afişte büyük puntolarla yer almasıyla birlikte korku / komedi motifi slogan üzerinden vurgulanmıştır. Slogan “*Düğüne geldik, yediler-*” olarak verilmiş, düğüne giden insanların zombiler tarafından akşam yemeğine dönüşeceği belirtilerek filmin genel sinopsisi böylelikle afişle izleyiciye yansıtılmıştır.

Resim 2’de görülen ilk afişte Vapur ve çay tepsisi zombi beraber kullanılmıştır. Vapur İstanbul’un göstergesi konumunda iken çay tepsisi ve ince belli çay bardağı Türk kültürünün göstergeleri olarak göze çarpmaktadır. Zombi ise bunlardan bağımsız olarak Amerikan kültürünün göstergesi iken çay tepkisini elinde taşıması ise küreselleşme ekseninde bir uyarılmanın göstergesi konumunu almıştır. Bu zıtlıkların birlikte kullanımı bir komedi unsuruna dönüşmüş böylelikle korku unsuru ve komedi unsurunun zıtlığından korku / komedi türünde bir yapım olduğu iletisi ortaya çıkmıştır.

Resim 3: “Shaun Of The Dead” (2004, Yön: Edgar Wright) filminin afişi

<http://www.ccdblog.com/2013/01/shaun-of-dead-lego-ized-stylized.html>

Filmin korku / komedi özelliklerini taşımasının nedeni zombi istilasında kalmış 5 Türk gencinin bununla nasıl başa çıkacağına ilişkin bir deneme olmasıdır. Hollywood’daki benzerlerine göre saçma seçimlerde bulunan bu bireylerin seçimleri filmdeki komedi unsurunun temelini oluşturmaktadır. Bu karakterin tavır ve davranışlarına nazaran filmde yer alan zombiler ciddi konumdadır ancak zombilerin komikliği Türkiye’de yaşayan insanların mizahi mizaçlarından ortaya çıkmaktadır. Örneğin çaycının çay dağıtırken zombi olması gibi.

Zombi türünün korku / komedi tarzında yapılan örneklerinden biri “*Shaun Of The Dead*” (2004, Yön: Edgar Wright) filmidir. Resim 4’te de görüldüğü gibi afişte kullanılan zombi karakterleri komik görünümüleriyle bu filmin korku / komedi türünde bir yapım olduğunun altını çizmektedir. Sloganında ise komedi türü “*Romantik bir komedi. Zombilerle*” sloganıyla bu durum güçlendirilmiştir. Resim 4’te dikkat çeken gösterge elinde sarı çiçekler tutan kravatlı bir adamdır. Afişte yer alan diğer adamlardan farkı renklerin canlılığı üzerinden verilmiştir. Afişte yer alan diğer adam ve kadınların gözlerinin beyaz gösterilmesi ile onların zombi olduğu iletisi verilmektedir. Şaşkın, cama yapışmış gibi komik görüntüler sergileyen zombilerin arasında kravatlı ve elinde çiçek tutmakta olan adamın birlikte kullanılması komedi unsurunun öne çıkmasını sağlamıştır. Ancak öte yandan karakterlerin gözlerinin beyaz olması onların korkutucu olduğu iletisini de vermektedir. Böylelikle filmin korku / komedi türünde olduğunun vurgusu bu zıtlıklar üzerinden iletilmiştir.

SONUÇ

II. Dünya Savaşı sırasında Nagazaki ve Hiroşima’ya düşen atom bombalarının yarattığı kaygılar, 1980’li yıllarda başlayan İran-İrak Savaşı’nın yarattığı kaos, teknolojinin fazla ilerlemesi, ozon tabakasının delinmesi sonucu mevsim normallerinin bozulması gibi bir çok etmen kıyamet türündeki korku filmlerinin zaman içerisinde artan bir grafik sergilemiştir. Bununla birlikte küreselleşme süreci, tüm dünyanın büyük güç konumundaki Amerika’ya bağlı bir köye dönüşmesine neden olmuştur. Amerika’nın elinde tuttuğu gücü sinema, televizyon gibi kitle iletim araçlarıyla bütün dünyaya yaydığı görülmektedir.

Sinemannın en önemli ideolojik araçlardan biri olduğu günümüzde, popüler kültüre ait ürünler Amerika tarafından üretilip yayılmaktadır. Bu ideolojiler doğrultusunda yayılan korku unsurlarından biri de kıyamet korkusudur. Teknoloji nedeniyle yabancılaşma içerisinde bulunan bireylerin aslında yalnız olduklarının altını çizen bu filmler aynı zamanda ilkel dönemlere geri dönüşü de simgelemektedir. Viran ve yıkık durumdaki dünyada hayatta kalmaya çalışan karakterleri ele alan bu filmlerde, karakterler filmin sonunda kalabalık karşısındaki savaşı kaybederler. Alt metin olarak topluma ve düzene direnmenin faydası olmayacağını altını çizen bu filmlerde, sürüye katılmak dışında seçenek yoktur. Kıyamet alttürüne giren zombi filmlerinde de vurgulanan gizli ileti bütünü bu yönde verilmektedir. İzleyici kendini filmdeki toplumdaki kaçmaya çalışan karakter yerine koyarak, başarması için heyecanlanır ancak özdeşleştiği karakter de sonunda topluma dahil olmak zorunda kalır. Böylelikle izleyicinin gerçek hayatta da özdeşleştiği karakter gibi topluma boyun eğmesi sağlanmaktadır.

Ülkemizde çekilen ilk zombi filmi “*Ada: Zombilerin Düğünü*” adlı filmidir. 1968 sonrası popüler türe ait kodlar taşıyan bir uyarılma filmidir. Bu filmin öncesinde “*Ölüler Konuşmaz Ki*” (1970, Yön: Yavuz Yalınkılıç) adlı film çekilmiştir ancak o filmde yer alan korku karakteri hem vampir, hem hayalet, hem hortlak hem de zombi özelliklerini bir arada barındırmaktadır. (Şen, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-186655/elestiriler-beyazperde/>) Vampir gibi güneşte ölen bu karakter zombi sınıfına girmemektedir. “*Ada: Zombilerin Düğünü*” 1968 yılında Romero’nun ortaya filmiyle klişeleşen zombi filmlerinin tüm klişelerini içerisinde barındırmaktadır. Küreselleşme bağlamında ülke sinemamıza uyarlanmış olan bu filmde zombilerin nasıl ortaya çıktığıyla ilgili varsayımlar güldürü unsuru olarak ortaya atılmış ancak neden açıklanmadığı için varsayımlar havada kalmıştır.

“*Ada: Zombilerin Düğünü*” filminin çözümlemesine bakmak için öncelikle filmin çekildiği dönemlerde Türkiye’nin durumuna göz atmak gerekmektedir. Ak Parti Hükümeti’nin iktidarda olduğu, birçok yasal düzenleme ve yasaklamaların uygulamaya sokulduğu bir dönemde bu filmin çıkmış olması şaşırtıcı görülmektedir. 1960 ve 1980 olmak üzere iki farklı darbe geçirmiş, sağ-sol tartışmalarıyla gençlerin bölündüğü ve öldüğü zamanlardan geçmiştir. Hükümet değişikliğiyle birlikte muhafazakarlığın artmaya başladığı 2000’li yıllarda toplumdaki ayrı duran bireylerin tek tek topluma katılmaya zorlandığı, topluma

katılmaz ise hapse yollandığı görülmektedir. Bu bağlamda topluma dahil olmanın altının çizildiği ve “kıyamet” gibi dinsel inançlara yönelik bir filmin ortaya çıkması anlaşılır bir durumdur. İslam inançlarında tüm ölümlerin dirileceği Ahiret Günü’ne de bir gönderme taşıyan “Ada: Zombilerin Düğünü” filmi, küreselleşme bağlamında ülke sinemamıza girerek muhafazakarlaşma ve topluma ait olma temalarına vurgu yaparak gündemdeki hükümete ait mesajları gizli ileti olarak izleyicilere ulaştırmıştır. Filmin sonunda zombilerden kurtulmaya çalışan gençlerin tamamı zombiye dönüşme yoluyla topluma dahil olmuştur.

Filmde yer alan, sonradan gruba dahil olan kadın karakter dışında yer alan kadın karakterler zombiye dönüşmektedir. Bu durum ataerkil Türk toplumunda kadına bakışın bir göstergesi konumundadır. Zombiye dönüşen erkek karakteri başından vuran ise otelde tanıştıkları kadındır. Aptal kadın, zeki kadın imgeleri zombiye dönüşmek ya da dönüşmemek üzerinden karakterlere yüklenmiştir. Ancak filmin sonunda bu kadın da zombiler tarafından yakalanmaktadır.

2000’li yıllarda ivme kazanan korku türündeki diğer filmler Türk inançlarındaki “cin” olgusuna vurgu yaparlarken, “Ada: Zombilerin Düğünü” filmi Türk korku sinemasının ilk örnekleri gibi Batı inanç kaynaklarından faydalanarak Türkleştirme üzerinden bir uyarılma yapma yoluna gitmiştir. Bu yöntem cehennem, cin, büyü gibi kavramlar dışında korku unsuru içermeyen İslam dini içerisinde daha önce başarılı olmadığı gibi bu filmde de başarı sağlayamamıştır.

“Ada: Zombilerin Düğünü” filmi zombi türü filmlerin daha önce sözü edilen tüm klişelerini kullanmıştır. Son dönemde yine birer zombi filmi olan “Resident Evil” (2002) ya da “Silent Hill” (2006) gibi bilgisayar oyunu formatında tasarlanmış olarak izleyiciye sunulmuştur. Ayrıca film, Türk korku sinemasında 2000 sonrası filmlerde kullanılan inanç, din klişesini de ezan sesinin kullanımı ile uygulamıştır; fakat buradaki kullanım daha sonraki sahnede ezan sesinin zombileri etkilememesi üzerinden bir komedi unsuruna dönüştürülmüştür. Bunlara rağmen film gişede başarı sağlayamamıştır. (Bknz: Tablo:1)

Tarih	Salon	Hafta Seyirci	Değişim %	Hafta Hasılat	Değişim %	Toplam Seyirci	Toplam Hasılat	Hafta
29 Oca. - 04 Şub. 2010	43	13.060	-	102.370 TL	-	13.060	102.370 TL	1
05 - 11 Şub. 2010	43	5.979	-54,2%	44.068 TL	-57,0%	19.039	146.438 TL	2
12 - 18 Şub. 2010	33	2.634	-55,9%	18.390 TL	-58,3%	21.673	164.828 TL	3
19 - 25 Şub. 2010	10	1.158	-56,0%	5.765 TL	-68,7%	22.831	170.593 TL	4
26 Şub. - 04 Mar. 2010	5	157	-86,4%	946 TL	-83,6%	22.988	171.539 TL	5
05 - 11 Mar. 2010	6	588	274,5%	3.445 TL	264,2%	23.576	174.984 TL	6
12 - 18 Mar. 2010	6	758	28,9%	4.756 TL	38,0%	24.334	179.739 TL	7
19 - 25 Mar. 2010	1	111	-85,4%	663 TL	-86,1%	24.445	180.402 TL	8
26 Mar. - 01 Nis. 2010	3	3.207	2789,2%	12.826 TL	1834,5%	27.652	193.228 TL	9
16 - 22 Nis. 2010	3	128	-96,0%	684 TL	-94,7%	27.780	193.912 TL	10
23 - 29 Nis. 2010	1	30	-76,6%	162 TL	-76,3%	27.810	194.074 TL	11
04 - 10 Haz. 2010	1	44	46,7%	246 TL	51,9%	27.854	194.320 TL	12
18 - 24 Haz. 2010	1	29	-34,1%	174 TL	-29,3%	27.883	194.494 TL	13
25 Haz. - 01 Tem. 2010	1	17	-41,4%	102 TL	-41,4%	27.900	194.596 TL	14
30 Tem. - 05 Ağu. 2010	1	219	1188,2%	1.261 TL	1136,3%	28.119	195.857 TL	15
06 - 12 Ağu. 2010	2	342	56,2%	2.064 TL	63,7%	28.461	197.921 TL	16
13 - 19 Ağu. 2010	2	236	-31,0%	1.391 TL	-32,6%	28.697	199.312 TL	17
20 - 26 Ağu. 2010	3	288	22,0%	1.783 TL	28,2%	28.985	201.095 TL	18
27 Ağu. - 02 Eyl. 2010	6	312	8,3%	2.124 TL	19,1%	29.297	203.219 TL	19
03 - 09 Eyl. 2010	1	46	-85,3%	372 TL	-82,5%	29.343	203.591 TL	20

Tablo 1: “Ada: Zombilerin Düğünü” filminin gişe durumu
(<http://boxofficeturkiye.com/film/2010542/Ada:-Zombilerin-Dugunu.htm?filmop=hafta>)

Teknik açıdan da filme bakmak gerekmektedir. Filmde kullanılan tekniklerin birçoğu daha önce Türk Sineması tarafından denenmemiş yöntemlerdir. “Ada: Zombilerin Düğünü” filminin özelliklerinden biri Türk Sineması’nda gerilla tarzında çekilmiş ilk film olmasıdır. Bu çekim tekniğinin kullanılmasının nedeni filmin gerçeklik izleniminin arttırılmaya çalışılmasıdır. Korku Sineması kurgu tekniklerinden çok faydalanmaktadır ancak her sahne kesme, seyircinin film izlediği izlenimi tekrar tekrar anımsattığından gerilla tarzı el kamerası

ile çekilmiş izlenimi verilme yoluyla gerçeklik etkisi arttırılmaya çalışılmıştır. Bu tarzın ülkemizdeki diğer örneği ise “*Karadedeler Olayı*” (2011, Yön: Erdoğan ve Erkan Bağbakan) adlı filmidir.

Bu filmde gerçekliği arttırmak amacıyla kullanılan diğer yöntem ise tanınmamış oyuncuların rol almasıdır. İzleyici tanıdığı yüzleri gördükçe yine film izlediği izlenimini tekrar tekrar anımsayacağından, tanınmamış ya da az tanınmış oyuncuların kullanımına öncelik verilmiş; Cansel Elçin, Taner Bırsel, Nihat İleri gibi ünlü sanatçılar ise konuk oyuncu olarak rol almıştır. Film ve izleyici arasında yaşanan sorun; el kamerasının fazla hareketli oluşu ve bir süre sonra baş ağrısı ile mide bulantısı yaşatmasıdır. El kamerası kullanımı gerçeklik etkisi verirken bir yandan da fazla hareket izleyicinin filminden kopmasına neden olmaktadır. (Şen, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-186655/elestiriler-beyazperde/>)

Film tamamen diyaloglar üzerinden kurulmuş bir film olarak dikkat çekmektedir. Filmin tabanına oturtulan diyalogların ise gereksiz ve hat safhada küfür içeriyor olduğu göze çarpmaktadır. Diğer korku / komedi tarzında yapılan “*Kutsal Damacana*” (2007), “*Kutsal Damacana 2: İtmen*” (2009), “*Kutsal Damacana 3: Dracoola*” (2011) gibi son dönem Türk korku filmi örnekleri de göz önüne alındığında küfürsüz korku / komedi yapılamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Filmin başarısızlığının temel nedenleri arasında zombi kültürü ve inancının Türk kültüründe bulunmaması sayılabileceği gibi görüntülerin gereksiz sallanan el kamerası nedeniyle seyircileri rahatsız ediyor olması da düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, Durmuş. (Ed.) (2012). *Sinemanın İlkleri: Korku Sineması*. İstanbul: Etik Yayınları.
- Beyit, Kerem.(2000). *George Romero'nun Ölüler Üçlemesi*. Geceyarısı Sineması Yaz 2000, (12-19), Ankara: Doruk A.Ş.
- Binici, Cahit. (2010). *Videoröp: Murat Emir Eren & Talip Ertürk*.
<http://www.bakiniz.com/murat-emir-eren-talip-erturk-video-roportaj/>
(e.t. 14.03.2013)
- Danacı, Fatih. (2011). *Korkunun Canavarları*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Grahame-Smith. (2011). *How To Survive a Horror Movie*. Philadelphia: Quirk Books.
- Guercio, Gino del. (1986). *Secrets Of Haiti's Living Dead*. Harvard Magazine. January-February, 31-37.
- Inglis, David. (2010). *The Zombie From Myth To Reality: Wade Davis, Academic Scandal and The Limits Of The Real*. SCRIPTed, Volume 7, Issue 2, 351-369.
- Morris, Hamilton. (2011). *I Walked With a Zombie: Travels Among The Undead*. Harper's Magazine, November, 53-61.
- Odell, Colin, Michelle Blanc. (2011). *Korku Sineması*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Özkaracalar, Kaya. (2007). *Geceyarısı Filmleri*. İstanbul: +1 Kitap.
- Ryan, Michael, Douglas Kellner. (1997). *Politik Kamera*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Scognamillo, Giovanni. (2006). *Canavarlar Yaratıklar Manyaklar*. İstanbul: +1 Kitap.
- Strohecker, Dave Paul. (2012). *Zombie In Film*.
<http://thesocietypages.org/cyborgology/2012/02/27/the-zombie-in-film-full-essay-parts-i-ii-and-iii/> (e.t. 14.03.2013)
- Şen, Murat Tolga.
<http://www.beyazperde.com/filmler/film-186655/elestiriler-beyazperde/>
(e.t. 14.03.2013)
- Thomas, Kette. (2010). *Haitian Zombie, Myth and Modern Identity*. CLCWeb: Comparative Literature and Culture, Volume 12, Issue 2, 1-9.
- <http://www.34beden.com/wp-content/uploads/2012/12/ada-zombilerin-dugunu1.jpg>,
(e.t. 11.03.2013)
- <http://janitschar-besiktas.blogspot.com/2010/04/ada-zombilerin-dugunu-2010.html>,
(e.t. 11.03.2013)
- <http://www.cdblog.com/2013/01/shaun-of-dead-lego-ized-stylized.html>, (e.t. 14.03.2013)
- <http://boxofficeturkiye.com/film/2010542/Ada:-Zombilerin-Dugunu.htm?filmop=hafta>
(e.t.15.03.2013)